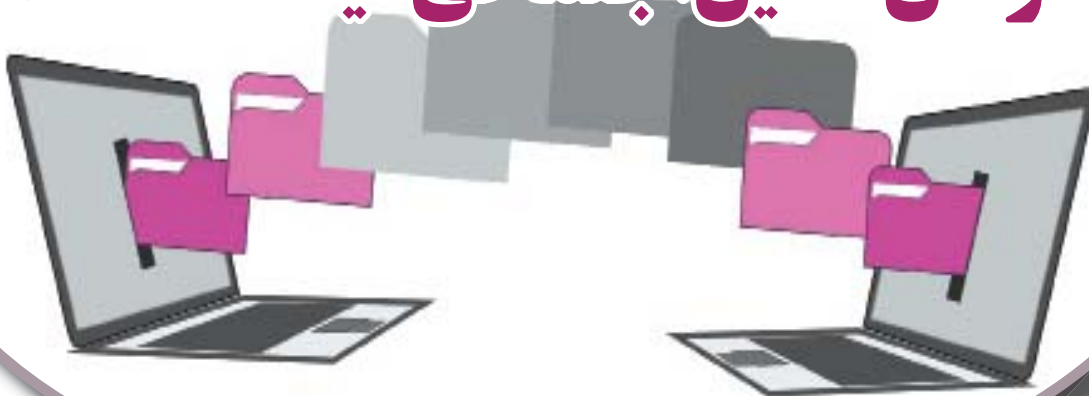

پروسی گزارشگری مالی سازمان تامین اجتماعی ایالات متحد

✍ سمیرا بهزادپور، محمدرضا عالمی

سازمان تامین اجتماعی ایالات متحد^۱ و نحوه گزارشگری مالی آن، و نیز اعلامیه‌های صادره‌شده برای اعضا، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

سازمان تامین اجتماعی ایالات متحد

در ایالات متحد، تامین اجتماعی برنامه دولت فدرال برای بیمه سالمندان، بازماندگان و ناتوانان است؛ تامین اجتماعی در اصل از طریق مالیات بردرآمد تخصیص داده‌شده، تامین بودجه می‌شود. مالیات تامین اجتماعی به یک صندوق فدرال واریز می‌شود. کارکنان شرکتهای امریکایی، مالیات تامین اجتماعی را می‌پردازند تا واجد شرایط این مزایا باشند. مزایای آینده کارکنان براساس میزان پرداختیهایی آنها است. در این راستا، سازمان تامین اجتماعی، سازمانی مستقل در

در ایران کلیه صندوقهای متولی اجرای طرحهای مزایای بازنشستگی، از جمله سازمان تامین اجتماعی، ملزمند گزارشگری مالی خود را مطابق استاندارد حسابداری شماره ۲۷ ایران با عنوان «طرحهای مزایای بازنشستگی» انجام دهند. الزامهای استاندارد شماره ۲۷ با رعایت مفاد استاندارد بین‌المللی حسابداری ۲۶ (IAS 26) با عنوان «حسابداری و گزارشگری طرحهای مزایای بازنشستگی»^۱ است. یکی از انتقادهای اساسی که سازمان تامین اجتماعی بر استاندارد شماره ۲۷ دارد، این است که در استاندارد بین‌المللی حسابداری ۲۶ و در بخش دامنه کاربرد، طرحهای تامین اجتماعی^۲ دولتی از دامنه شمول این استاندارد خارج شده، درحالی‌که این استثنا در استاندارد شماره ۲۷ ایران لحاظ نشده است. به‌منظور بررسی این موضوع، در ادامه، ماهیت

دولت فدرال است که متولی تامین اجتماعی است و برای ایجاد هماهنگیهای لازم و اجتناب از برخورداریهای مضاعف شکل گرفته است. به موجب قانون بیمه اجتماعی فدرال، وظیفه بیمه اجتماعی پرداخت مزایای بازنشستگی، فوت، از کارافتادگی، و نیز تامین خدمات درمانی تمامی شاغلین اعم از حقوق بگیران و خویش فرمایان در ازای پرداخت حق بیمه و کسب شرایط لازم می باشد. هرگاه فرد، به دلیل فقدان سابقه کار و کسب درآمد، حائز شرایط استفاده از مزایای بیمه ای تامین اجتماعی نباشد، یا مزایای دریافتی وی از این طریق بسیار ناچیز باشد، زیر پوشش برنامه حمایتی مکمل قرار می گیرد. هرچند، مجری برنامه حمایتی مکمل نیز سازمان تامین اجتماعی است، اما پرداخت به افراد زیر پوشش این برنامه از محل مالیات تامین اجتماعی و صندوقهای تامین اجتماعی پرداختی نمی باشد؛ بلکه منابع مورد نیاز آن از محل درآمدهای عمومی دولت تامین می گردد. نکته حائز اهمیت این است که در ایالات متحد، صندوقهای بازنشستگی خصوصی در کنار برنامه های تامین اجتماعی، رفاه اقتصادی فرد را تامین و نقش به سزایی در صنعت بازنشستگی ایفا می کنند (www.ssa.gov).

گزارشگری مالی سازمان تامین اجتماعی ایالات متحد

با توجه به اینکه سازمان تامین اجتماعی ایالات متحد تحت پوشش دولت فدرال است، استانداردگذاری حسابداری و گزارشگری مالی آن از سوی هیئت ریزنی استانداردهای حسابداری فدرال^۴ انجام می شود. استاندارد شماره ۱۷ این نهاد با عنوان حسابداری بیمه اجتماعی^۵، مربوط به نحوه حسابداری و گزارشگری سازمان تامین اجتماعی می باشد. هدف این استاندارد، ارائه رهنمونیهایی برای گزارشگری اطلاعات برنامه های بیمه اجتماعی است که به استفاده کنندگان در ارزیابی عملیات، درک وضعیت مالی دولت و کفایت منابع بودجه آینده برای خدمات ارائه شده و توانایی ایفای تعهدات کمک کند. طبق استاندارد شماره ۱۷، برنامه های زیر به عنوان بیمه اجتماعی تلقی شده و مشمول این استاندارد قرار می گیرد:

• بیمه های سالمندان، بازماندگان و ناتوانان (تامین

اجتماعی)^۶

- بیمه درمانی و درمانی تکمیلی،
- مزایای بازنشستگی کارکنان راه آهن،
- بیمه بیکاری.

طرحهای بیمه اجتماعی برای ایفای مسئولیتهای دولت ایجاد شده و ویژگیهایی دارند که آنها را یگانه می سازد؛ ویژگیهای زیر میان طرحهای بیمه اجتماعی مشترک است:

۱- این طرحها از طریق مشارکت کنندگان یا کارفرمایان آنها تامین مالی می شوند. بخشی از منابع مورد نیاز برای اجرای این طرحها از مالیاتها و هزینه های وصولی از مشارکت کنندگان در برنامه، یا کارفرمایان آنها است. مالیات پرداختی به طور معمول درصد ثابتی از درآمد حقوق فرد مشارکت کننده است.

۲- مشمول بودن در طرح، ناشی از مالیات/هزینه پرداختی و سابقه کاری است. مشمول شدن برای دریافت مزایا در چارچوب طرحهای بیمه اجتماعی، به طور معمول تا حدی مبتنی بر مالیات و یا هزینه های فعلی یا گذشته پرداختی توسط فرد، کارفرما، یا هر دو، و سابقه کاری مشخص برای زیر پوشش قرارگرفتن است. این شرایط، اغلب خانواده فرد را نیز مشمول می کند.

۳- مزایا به طور مستقیم با مالیات/هزینه پرداختی مرتبط نیست؛ طرحهای بیمه اجتماعی گاهی اوقات بیشتر به سمت کارکنان با دستمزد پایین تر توزیع مجدد می شوند. کارکنان با دستمزد پایین تر، به نسبت کارکنان با دستمزد بالاتر، نسبت به مالیات پرداختی مزایای به نسبت بیشتری دریافت می کنند. بیشتر بیمه های اجتماعی، کمک هزینه هایی را نیز به اعضای غیرشاغل خانواده های کارکنان پرداخت می کنند.

۴- مزایا و افراد مشمول طرح در قانون مشخص شده است.

۵- هدف برنامه ها تامین منافع عمومی است.

هیئت ریزنی استانداردهای حسابداری فدرال، چهار هدف اصلی گزارشگری که استانداردهای حسابداری باید آنها را تامین کنند، به شرح زیر بیان کرده است:

- ۱- یکپارچگی بودجه،
- ۲- عملکرد عملیاتی،

می توان از نحوه گزارشگری مالی سازمان تامین اجتماعی ایالات متحد به منظور ارائه گزارشهای مکمل برای سازمان تامین اجتماعی ایران الگو گرفت

۳- مباشرت،

۴- سیستمها و کنترلها.

اگرچه تمامی اهداف بیان شده با اهمیت هستند، اما اهداف ۲ و ۳ به طور مستقیم بر استانداردهای بیمه اجتماعی تاثیرگذار است. طبق هدف دوم، گزارشگری مالی دولت فدرال باید به استفاده کنندگان در ارزیابی خدمات ارائه شده، هزینه‌ها و دستاوردها، شیوه تامین مالی آنها و نحوه مدیریت داراییها و بدهیها کمک کند. با توجه به اینکه خدمات دولتی به طور مستقیم در ازای پرداختهای صورت گرفته ارائه نمی شود، نمی توان برای اندازه گیری سود خالص، هزینه‌ها را با درآمدها تطبیق داد. علاوه بر آن، اندازه گیری مستقیم رفاه افزوده شده به جامعه در قبال فعالیتهای دولت، مشکل است. با وجود این، می توان هر سال هزینه‌ها را با خدمات ارائه شده تطبیق داد. در این خصوص، اطلاعات بیمه اجتماعی شامل هزینه برنامه و برآوردهای بلندمدت هزینه‌ها و سایر تعهدهای آینده است. در خصوص هدف سوم نیز این چنین مطرح شده است که گزارشگری مالی دولت فدرال باید به استفاده کنندگان در ارزیابی تاثیر خدمات دولت بر سرزمین زیر فعالیت آن، سرمایه گذار یهای صورت گرفته و در نتیجه چگونگی تغییر وضعیت مالی دولت و همچنین نحوه تغییر آن در آینده، کمک کند. تاکید این هدف

بر مسئولیت مداوم دولت در تامین رفاه عمومی است. هدف اصلی آن نیز الزام دولت به گزارشگری گسترده در خصوص دستاوردهای اقدام صورت گرفته است. از این رو، گزارشگری مالی دولت فدرال باید اطلاعاتی فراهم سازد که به تعیین موارد زیر کمک کند:

۱- یا طی دوره گزارشگری، وضعیت مالی دولت بهبود یافته یا افت کرده است؟

۲- آیا منابع بودجه برای حمایت از خدمات عمومی و ایفای تعهدهای دولت کافی است؟

۳- آیا اقدام دولت به بهبود رفاه جاری و آینده کشور کمک کرده است؟

با توجه به اهداف ۲ و ۳، پرسشهای اساسی در خصوص استانداردهای حسابداری مربوط به برنامه‌های بیمه اجتماعی به شرح زیر می باشد:

۱- آیا برنامه‌های بیمه اجتماعی پایدار هستند؟

۲- آیا در نتیجه اقدام دولت در ارائه برنامه‌های بیمه اجتماعی و سایر برنامه‌ها، وضعیت مالی دولت بهبود یافته یا افت کرده است؟

۳- احتمال این که به کمک این برنامه‌ها، ارائه مزایا در سطوح فعلی و در حال حاضر به افرادی که برای آنها برنامه ریزی انجام

گرفته است، امکانپذیر باشد، چقدر است؟

اطلاعات ارائه شده طبق این استاندارد، به رغم پیچیدگی برنامه‌ها و ابهام در پیش‌بینی‌های بلندمدت، به استفاده‌کنندگان در ارزیابیها کمک می‌کند. به این منظور، حسابداری و گزارشگری مالی سازمان‌تأمین اجتماعی باید به صورت زیر باشد:

۱- شناسایی بدهی وقتی پرداخت‌های بابت مزایا سررسید شده و به سودبران پرداختی باشد. هزینه‌های شناسایی شده برای دوره گزارشگری باید مزایای پرداختی طی دوره، به علاوه هر افزایش (یا منهای هر کاهش) در بدهی پایان دوره گذشته تا پایان دوره جاری باشد.

۲- اطلاعات مباشرت باید به صورت مکمل ارائه شود تا ارزیابی پایداری بلندمدت و توانایی طرح و ماهیت افزایش منابع ناشی از مشارکت‌کنندگان آینده در طرح برای پرداخت مزایا به اعضای کنونی را تسهیل کند. در این گزارش باید شرح مختصری از طرح، نحوه تأمین مالی آن، نحوه محاسبه مزایا، و وضعیت مالی و بیم‌سنجی آن افشا گردد. همچنین، لازم است پایداری و وضعیت بلندمدت طرح بررسی شود. گزارش مکمل شامل موارد زیر می‌باشد:

الف) پیش‌بینی جریانهای نقدی بلندمدت: پیش‌بینی جریانهای نقدی برای افرادی که در حال حاضر عضو طرح هستند یا در نهایت در یک دوره پیش‌بینی که بیانگر پایداری بلندمدت است به عنوان مشارکت‌کننده یا مزایاگیر در طرح مشارکت می‌کنند. به عنوان نمونه، سازمان تأمین اجتماعی از یک دوره پیش‌بینی ده‌ساله برای پیش‌بینی‌های کوتاه‌مدت و از یک دوره ۷۵ ساله برای پیش‌بینی‌های بلندمدت استفاده می‌کند. پیش‌بینی باید شامل کارکنان، بازنشستگان، بازماندگان، ناتوانان کنونی و اعضای جدیدی باشد که به عنوان نیروی کار وارد طرح شده یا به گروه مزایاگیران می‌پیوندند؛ مانند افراد متولدشده یا مهاجر در دوره پیش‌بینی. این پیش‌بینی‌ها شامل پیش‌بینی بیم‌سنجی جریانهای نقدی ورودی و خروجی سالانه با استفاده از اطلاعات حداقل پنج‌سال اخیر می‌باشد. همچنین، لازم است سال یا سالهایی در دوره پیش‌بینی که جریانهای نقد خروجی بیشتر از جریانهای نقدی ورودی است، مشخص شود.

ب) نسبت مشارکت‌کنندگان به مزایاگیران طرح: این نسبت باید برای همان دوره که جریانهای نقدی پیش‌بینی شده‌اند (برای مثال، ۷۵ ساله)، با بهترین برآورد مدیریت ارائه شود. حداقل، این نسبت باید برای آغاز و پایان دوره پیش‌بینی گزارش شود.

ج) صورتی که بیانگر ارزش فعلی بیم‌سنجی مزایای آینده و حق بیمه‌ها و مالیات بر درآمد اعضای فعلی و آینده می‌باشد:

- تمام هزینه‌های آینده دوره پیش‌بینی مرتبط با پرداخت مزایا:
  - ۱- اعضای کنونی که به سن بازنشستگی نرسیده‌اند،
  - ۲- اعضای کنونی که به سن بازنشستگی رسیده‌اند، و
  - ۳- افرادی که انتظار می‌رود در دوره پیش‌بینی عضو طرح شوند (ورودیهای جدید).
- تمام حق بیمه‌ها و مالیاتهای بر درآمد در دوره پیش‌بینی:
  - ۴- اعضای کنونی که به سن بازنشستگی نرسیده‌اند،
  - ۵- اعضای که به سن بازنشستگی رسیده‌اند، و
  - ۶- افرادی که انتظار می‌رود در دوره پیش‌بینی عضو طرح شوند (ورودیهای جدید).

• **خالص ارزش فعلی جریانهای نقدی طی دوره پیش‌بینی:** ارزش فعلی بیم‌سنجی هزینه‌های آینده مرتبط با مزایا برای دوره پیش‌بینی (۱+۲+۳) منهای ارزش فعلی بیم‌سنجی حق بیمه‌ها و مالیات بر درآمد آینده در دوره پیش‌بینی (۴+۵+۶)، محاسبه می‌شود که بیانگر مجموع مازاد مزایای پرداختی آینده نسبت به حق بیمه‌ها و مالیاتها (یا حق بیمه‌ها و مالیاتها نسبت به مزایا) می‌باشد.

صورت‌های ارسالی سازمان تأمین اجتماعی به اعضا

سازمان تأمین اجتماعی ایالات متحده، صورت‌هایی را به صورت سالانه به اعضای واجد شرایط بالای ۲۵ سال ارسال می‌کند؛ این صورت برای بسیاری از شهروندان منبع اطلاعاتی اصلی درباره مزایای بازنشستگی است که اطلاعاتی را در خصوص کلیت طرح و انواع مزایای آن و همچنین مسائل مالی طرح و نحوه تأمین مالی آنها ارائه می‌کند. علاوه بر آن، سابقه هر فرد و مالیاتهای پرداختی سهم شخص و سهم کارفرما و برآوردهایی از مزایای بازنشستگی و سایر مزایای ماهانه با

صورت می‌گیرد؛ در حالی که در سازمان تامین اجتماعی ایران، بحث سرمایه‌گذاری وجوه دریافتی حائز اهمیت است؛ به طوری که نهاد مستقل^۶ برای انجام امور آن تاسیس شده است. با این تفسیر، به نظر می‌رسد سازمان تامین اجتماعی کشور نیز باید همانند سایر صندوقهای بازنشستگی، مطابق استاندارد حسابداری ۲۷ گزارش مالی خود را ارائه کند. اما، با توجه به وسعت دامنه سازمان تامین اجتماعی و اهمیت ارزیابی پایداری بلندمدت آن، می‌توان از نحوه گزارشگری مالی سازمان تامین اجتماعی ایالات متحده به منظور ارائه گزارشهای مکمل برای سازمان تامین اجتماعی ایران الگو گرفت. همچنین با توجه به نیاز اعضای سازمان تامین اجتماعی به اطلاع از وضعیت بیمه‌ای خود و برآورد مستمری دریافتی، می‌توان به منظور ارائه گزارشهای دوره‌ای به اعضای سازمان تامین اجتماعی از صورتهای صادر شده توسط سازمان تامین اجتماعی ایالات متحده استفاده کرد.

پانوشتها:

- 1- Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans
- 2- Social Security
- 3- The United States Social Security Administration (SSA)
- 4- Federal Accounting Standards Advisory Board (FASAB)
- 5- Accounting for Social Insurance
- 6- Old-age, Survivors, and Disability Insurance (OASDI or Social Security)

۷- شرکت سرمایه‌گذاری تامین اجتماعی (شستا)

منابع:

- استاندارد حسابداری شماره ۲۷ ایران، طرحهای مزایای بازنشستگی، سازمان حسابرسی، ۱۳۸۴
- IFRS, IAS 26, **Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans**, 2001
- FASAB, SFFAS 17, **Accounting for Social Insurance**, 1999
- Jackson, H. E., **Accounting for Social Benefits**, Harvard Law School, Cambridge, 2015, MA 02138.

سه فرض بازنشستگی قبل از سن عادی، در سن عادی و پس از آن، ارائه می‌شود. ارائه این اطلاعات شخصی دو هدف را دنبال می‌کند: اول این که اطلاعات مزایای برآوردی به اعضا کمک می‌کند در خصوص بازنشستگی خود برنامه‌ریزی کنند و همچنین، میزان مزایای از کارافتادگی و مستمری بازماندگان را دریابند. دوم این که اعضای طرح را تشویق می‌کند که اطلاعات درآمدهای خود را بررسی و ایرادها را گزارش کنند (Jackson, 2005).

نتیجه‌گیری

دولت فدرال ایالات متحده مسئولیت تامین رفاه عمومی را برعهده دارد؛ در نتیجه، در فعالیتهایی مشارکت می‌کند که بخش خصوصی نقش کمرنگی در آنها دارد. سازمان تامین اجتماعی ایالات متحده نیز که زیر حمایت دولت فدرال است، کارکرد و نقش یگانه‌ای دارد؛ اما سازمان تامین اجتماعی ایران، سازمان عمومی غیردولتی است که وظیفه پوشش اجباری بیمه کارگران مزدبگیر، حقوق‌بگیر و پوشش اختیاری صاحبان حرفه و شغل‌های آزاد را برعهده دارد. به عنوان نمونه، در سازمان تامین اجتماعی ایالات متحده مزایای فرد به طور مستقیم با پرداختی وی مرتبط نیست و کارکنان با دستمزد پایین تر به نسبت کارکنان با دستمزد بالاتر، نسبت به مالیات پرداختی مزایای به نسبت بیشتری دریافت می‌کنند؛ در حالی که سازمان تامین اجتماعی ایران چنین نقشی را ایفا نمی‌کند. به نظر می‌رسد سازمان تامین اجتماعی ایران همانند صندوقهای بازنشستگی خصوصی در ایالات متحده است؛ نه یک نهاد دولتی. به عبارتی، سازمان تامین اجتماعی کشور، سازمان تامین اجتماعی مدنظر استاندارد بین‌المللی حسابداری ۲۶ که از دامنه شمول آن خارج شده نیست؛ این سازمان یک صندوق بازنشستگی خصوصی است که گستره آن بیشتر است.

از سوی دیگر، بررسی نحوه گزارشگری سازمان تامین اجتماعی ایالات متحده نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری وجوه و گزارش آنها چندان مورد توجه نیست و تنها از محل دریافت از مشارکت‌کنندگان، پرداخت مزایا